

HE 236/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle ostovoiman vahvistamista vuonna 2023 koskevaksi lainsäädännöksi sekä laiksi lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta

Lausuntopyynnöstä kiittäen pidämme esitysluonnoksessa myönteisenä suorien tukien nostoja ja lääkekorvausjärjestelmän vuosiomavastuun jäädyttämistä.

Esityksen puutteena pidämme sitä, että siinä ei oteta riittävästi huomioon lapsikotitalouksien pitkän ajan kustannusten reaalikasvua. Lapsista koituvat kustannukset jatkavat nousuaan väliaikaisten korotusten jälkeenkin. Yksityisen hoidon tuen hoitolisän korottaminen pysyvästi lienee tarpeellista, mutta pidämme esityksen puutteena sitä, että kotihoidon tuen tasoon ei esitetä korotusta edes väliaikaisesti. Lasten kotihoidon tuki on huomattavasti alhaisempi kuin esimerkiksi alimmat päivärahat ja tuen matala taso ajaa perheitä köyhyyteen.

Esityksen puutteena pidämme myös työttömyysturvan lapsikorotuksen rajaamista edelleen enintään kolmeen lapseen, sekä kotihoidon tuen ja toimeentulotukirajan ylittävien kahden vanhemman monilapsisten perheiden muita yleisemmän pienituloisuuden korjaamisen sivuuttamista tilanteessa, jossa jo ennestään erittäin alhaisella tasolla oleva syntyvyys on laskemassa kuluvana vuonna taas vuoden 2019 ennätysalhaiselle tasolle. Puutteena pidämme myös lasten tulojen huomioonottamista edelleen toimeentulotukilaskelmassa, vaikka lain mukaan lapsella ei ole elatusvelvollisuutta vanhempia.

Hyvinvointivaltio on rakennettu terveen väestörakenteen ja sosiaalivaltion rahoituspohjan mahdollistavan huoltosuhteen varaan. Nykyinen julkisen talouden kestävyysvaje johtuu jo 52 vuoden ajan jatkuneesta uusintamistason alittavasta ja kansalaisten tahdon vastaisesta – matalasta – syntyvyydestä. Lapset ovat välttämättömiä yhteiskunnan kantokyvyn ja jatkuvuuden kannalta. Vain uusintamistasolle yltävä (2,1 lasta / nainen) tai kansalaisen tahtoa vastaava lapsimäärä (keskimäärin 2,44 lasta / nainen) mahdollistaisivat hyvinvointivaltion rahoituksen pitkällä aikavälillä. Kansalaisten tahtoa vastaava ja terveen huoltosuhteen palauttava syntyvyys on otettava sosiaalipolitiikan tavoitteeksi. Sen yksi osa on lapsista koituvien kustannusten kompensointi lapsiperheille. (Ks. liitteet)

Maksettavia summia on liitteessä verrattu korotettuun toimeentulotuen perusosaan ja kahteen laissa ja virallisissa laskentaohjeissa käytettyyn kustannustasoon. Liitteen taulukosta näkee, että yksinhuoltajakorotukseen tehty korotusesitys kyllä loiventaa nettokulutusmenojen kasvua lapsiluvun kasvaessa yhden vanhemman perheissä, mutta jättää kahden vanhemman perheissä nettokulujen kasvun yhtä jyrkäksi kuin ennenkin.

Lapsiperheiden Etujärjestö ry
Roberta Fabritius
Puheenjohtaja

Lisätietoja:

sosiaalipolitiikan asiantuntija Juhani Pekkola ja 3+ asiantuntija Matti Sillanpää

<http://lape.fi/yhteystiedot>

LIITTEET 1-8:

1. Lapsilisän ja korotetun yksinhuoltajakorotuksen nettokustannusvertailu lasten korotettuun toimeentulotuen perusosaan ja kahteen muuhun julkishallinnossa käytettyyn lasten kustannustasoon

Kun verrataan lapsilisää ja korotettua yksinhuoltajakorotusta yhden ja kahden vanhemman perheen lapsista johtuviin kustannuksiin toimeentulotuen korotetulla perusosalla, yksityishenkilön velkajärjestelyssä hyväksytyllä ja elatusavun laskennassa käytetyllä lasten kustannustasolla, huomataan, että omavastuu kuluista lapsilisiin verrattuna kasvaa kaikilla kolmella kustannustasolla.

Esimerkiksi yhden vanhemman perheissä nettokulut kasvavat yhdestä viiteen lapsen muutosten jälkeenkin n. 400€-700€/kk ja kahden vanhemman perheissä 700€-900€/kk. Normaalimpiin kulutustasoihin verrattaessa vanhempien omaan käyttöön jäävät nettotulot vähenevät enemmän.

Yhden vanhemman perhe, korotettu lapsilisän yksinhuoltajakorotus ja toimeentulotuen perusosa

perheen lapsiluku	lapsilisä	lapsikustannukset toimeentulotuessa*	lapsikustannukset velkajärjestelyssä	lapsikustannukset elatusavussa*	lapsilisän ero toimeentulotukeen	lapsilisän ero velkajärjestelyyn	lapsilisän ero elatusapuun
1	163,18	367,75	398	316	-204,57	-234,82	-152,82
2	336,32	708,85	796	632	-372,53	-459,68	-295,68
3	538,41	1 023,30	1 167	948	-484,89	-628,59	-409,59
4	769,95	1 337,75	1 538	1 316	-567,80	-768,05	-546,05
5	1 020,94	1 652,20	1 909	1 684	-631,26	-888,06	-663,06
6	1 271,93	2 057,26	2 280	2 052	-785,33	-1 008,07	-780,07
7	1 522,92	2 435,67	2 651	2 420	-912,75	-1 128,08	-897,08
8	1 773,91	2 787,43	3 022	2 788	-1 013,52	-1 248,09	-1 014,09
9	2 024,90	3 139,19	3 393	3 284	-1 114,29	-1 368,10	-1 259,10
10	2 275,89	3 490,95	3 764	3 780	-1 215,06	-1 488,11	-1 504,11

* Lasten iät laskelmassa 1, 3, 5, 7, 9, 10, 11, 12, 13 ja 14 vuotta

Kahden vanhemman perhe, korotettu toimeentulotuen perusosa

perheen lapsiluku	lapsilisä	lapsikustannukset toimeentulotuessa*	lapsikustannukset velkajärjestelyssä	lapsikustannukset elatusavussa*	lapsilisän ero toimeentulotukeen	lapsilisän ero velkajärjestelyyn	lapsilisän ero elatusapuun
1	94,88	367,75	398	316	-272,87	-303,12	-221,12
2	199,72	708,85	796	632	-509,13	-596,28	-432,28
3	333,51	1 023,30	1 167	948	-689,79	-833,49	-614,49
4	496,75	1 337,75	1 538	1 316	-841,00	-1 041,25	-819,25
5	679,44	1 652,20	1 909	1 684	-972,76	-1 229,56	-1 004,56
6	862,13	2 057,26	2 280	2 052	-1 195,13	-1 417,87	-1 189,87
7	1 044,82	2 435,67	2 651	2 420	-1 390,85	-1 606,18	-1 375,18
8	1 227,51	2 787,43	3 022	2 788	-1 559,92	-1 794,49	-1 560,49
9	1 410,20	3 139,19	3 393	3 284	-1 728,99	-1 982,80	-1 873,80
10	1 592,89	3 490,95	3 764	3 780	-1 898,06	-2 171,11	-2 187,11

* Lasten iät laskelmassa 1, 3, 5, 7, 9, 10, 11, 12, 13 ja 14 vuotta

LAPSIPERHEIDEN ETUJÄRJESTÖ RY

Barnfamiljernas Intresseorganisation rf

LAUSUNTO

3 (10)

Puheenjohtaja Roberta Fabritius

Lapsiperheiden Etujärjestö ry

9.11.2022

Lähteet:

ELATUSAPU

Elatusapuohjeessa olevat rahamäärät ovat 1.1.2022 lukien seuraavat:

- kohta 2.2.2. Yleisten kustannusten määränä pidetään:

- o lapsen ollessa 0–6-vuotias 316 euroa kuukaudessa;
- o lapsen ollessa 7–12-vuotias 368 euroa kuukaudessa;
- o lapsen ollessa 13–17-vuotias 496 euroa kuukaudessa.

YKSITYISHENKILÖN VELKAJÄRJESTELY

Muihin välttämättömiin elinkustannuksiin luetaan velallisen ja hänen perheensä ravintomenot, vaatemenot, tavanomaisen suuruiset terveydenhoitomenot sekä henkilökohtaisesta ja kodin puhtaudesta, kodin ylläpidosta, muusta kuin työssäkäyntiin liittyvästä paikallisliikenteen käytöstä, sanomalehden tilauksesta, puhelimen käytöstä ja harrastus- ja virkistystoiminnasta aiheutuvat menot sekä muut vastaavat menot. Näistä kustannuksista velallisen ei tarvitse esittää erillistä selvitystä, vaan ne otetaan huomioon kuukautta kohden seuraavan suuruisina:

- 1) yksin asuva velallinen tai velallinen, joka on yksinhuoltaja, 618 euroa;
- 2) avioliitossa tai avoliitossa asuva velallinen taikka velallinen, joka asuu yhteistaloudessa toisen täysi-ikäisen kanssa, 521 euroa;
- 3) kaksi vanhinta velallisen kanssa samassa taloudessa asuvaa alle 17-vuotiasta lasta 398 euroa kumpikin, kolmanneksi vanhin ja häntä nuoremmat lapset 371 euroa kukin;
- 4) velallisen kanssa samassa taloudessa asuva 17 vuotta täyttänyt lapsi 439 euroa.

<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010322>

<https://stm.fi/-/kuntainfo-elatusapujen-ja-elatustukien-maarat-nousevat-1.1.2022>

2. Lasten tulojen huomioon ottaminen toimeentulotukilaskelmassa

Lain mukaan lapsella ei ole elatusvelvollisuutta vanhempiinsa. Tästä huolimatta lasten tuloja otetaan huomioon toimeentulotukilaskelmassa. Tämä motivoi lapsia huonosti hankkimaan työkokemusta.

Lainaus Lapsiasiavaltuutetun lausunnosta:

“Mietinnössä esitetään sosiaaliturvakomitealle selvitettäväksi periaatteellista kysymystä lapsen tulojen ja vanhempien elatusvelvollisuuden sekä toimeentulotuen viimesijaisuuden välisestä suhteesta. Esimerkiksi kotona asuvan nuoren kannalta on kohtuutonta, mikäli hänen palkkatulonsa otetaan perheen toimeentulotukilaskelmassa tulona huomioon esimerkiksi silloin, kun hän työskentelee osa-aikaisesti tavoitteenaan kerätä säästöjä opintoja ja itsenäistymistä varten. Näissä tilanteissa nuoren tulojen huomioiminen voi merkitä sitä, ettei perheelle synny oikeutta toimeentulotukeen. Nykymallissa syntyykin tilanteita, joissa nuori joutuu tosiasiallisesti käyttämään kesätyörahansa, opintoetuutensa tai saamansa lahjat perheensä elättämiseen, johon hänellä ei kuitenkaan ole lain mukaan velvollisuutta. Näitä kysymyksiä on erittäin tärkeää tarkastella ja selvittää tarkemmin.”

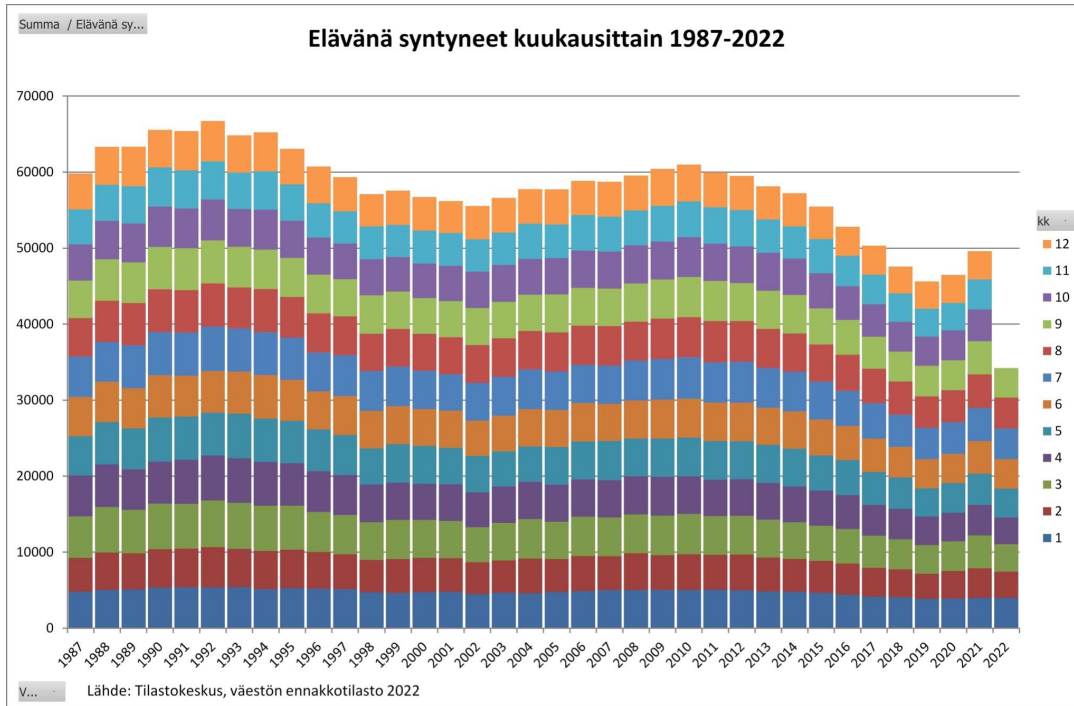
https://lapsiasia.fi/-/laps_lausunto_stm_toimeentulotuki-tyoryhma

(VN/11505/2020)

3. Syntyvät lapsimäärät ovat laskemassa uudelleen ennätysalhaiselle tasolle

Tilastokeskuksen väestötilaston elokuun 2022 ennakkotietojen mukaan tammi–syyskuun aikana syntyi 34 227 lasta eli 3 539 lasta vähemmän kuin vastaavana aikana vuonna 2021 ja 310 lasta vähemmän kuin ennätysalhaisena vuonna 2019.

Lähde: <https://stat.fi/julkaisu/cktxsgfk1chh0c5553zc71bc>

4. Valmistautuminen työelämään siirtää lasten hankintaa opiskeluun, talouteen ja asumiseen liittyvien haasteiden kautta – asia on korjattavissa ja korjattava

Alhaisen syntyvyyden keskeinen syy on perheellistymisessä havaittu siirtymä: työelämään valmistautuminen opiskelemalla ja varhaisaikuisuuteen liittyvien taloudellisten ja sosiaalisten asemien tavoittelu siirtää ja estää lasten hankintaa. Perheellistymisen siirtymässä suomalaisten perhekeskeisyys väistyy opiskeluun, talouteen ja asumiseen liittyvien haasteiden edessä.

Pyrkimys kansalaisten tahtoman lapsiluvun saavuttamiseen tulee olla yhteiskuntapolitiikan selkeästi kirjattu tavoite, jota sosiaalipolitiikan on tuettava. Toivotun lapsiluvun saavuttaminen toteuttaa kansalaisten tahdon ja lisää hyvinvointia sekä onnellisuutta. Lisäksi toivotun lapsiluvun saavuttaminen poistaa julkisen talouden kestävyysvajeen, joka johtuu matalan syntyvyyden tuottamasta huoltosuhteen romahduksesta sekä tästä kasautuvista ongelmista. Syyt lasten hankintaan ja lasten hankinnan lykkäykseen on tutkitusti selvitetty. Sosiaalipolitiikka ja tulonsiirrot ovat yksi asiaan vaikuttava tekijä. Tulonsiirtojen ja palveluiden lisäksi nuoret aikuiset tarvitsevat mm. henkistä tukea ja suojaa palkkatyömarkkinoiden suurilta rakenteellisilta vaateilta. Nuorten ylikuluttaminen ja lasten hankinnan siirtäminen ja estäminen näennäisin pakoin ja uhkakuvin on estettävä.

Lähde: <https://journal.fi/tyoelamantutkimus/article/view/87001>

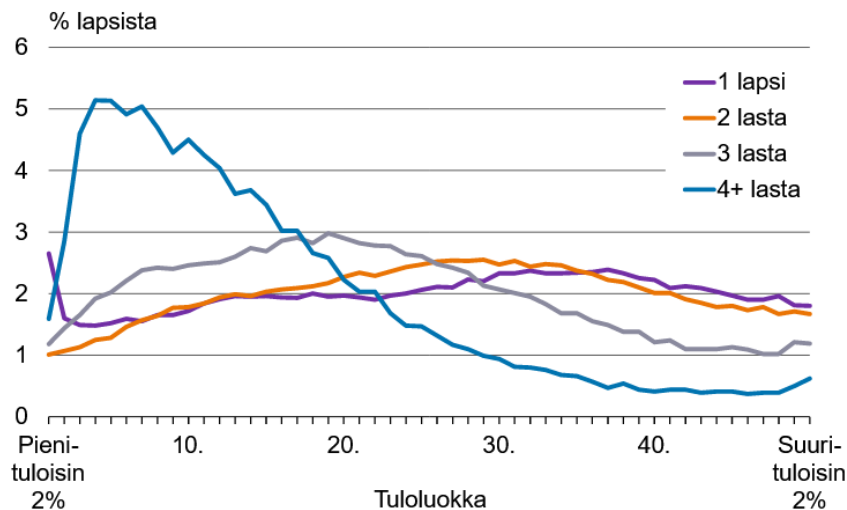
5. Perhekohtainen lapsiluvun kasvu johtaa pienituloisuuteen

”Aikaisemmissa selvityksissä on tuotu ilmi, että suurissa perheissä toimeentuloon liittyvät ongelmat ovat potentiaalisempia kuin muissa lapsiperheissä. Tätä käy ilmi myös kuviosta 4, jossa on kuvattu lasten sijoittumista tulojakaumaan perheen lasten lukumäärän mukaan. Perheet, joihin kuuluu neljä alle 18-vuotiasta lasta tai enemmän, sijoittuvat selvästi herkemmin tulojakauman alkuun (=pienituloisimpiin) verrattuna niihin talouksiin, joissa lapsiluku on pienempi kuin neljä.”

Lähde:

<https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2021/lapsia-elaa-tulojakauman-kaikissa-luokissa-koyhyysriski-suurin-nuorissa-ja-isoissa-perheissa/>

KUVIO 4. LASTEN SIJOITTUMINEN TULOLUOKKIIN KOTITALOUDEN
LAPSILUVUN MUKAAN 2019

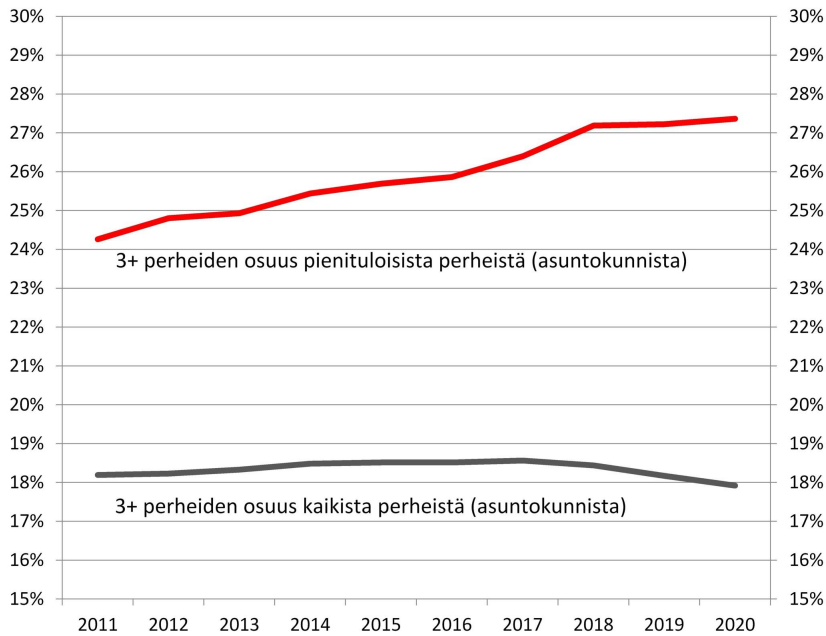

Lähde: Tilastokeskus, tulonjakotilaston kokonaisaineisto

Tehokkain tapa alentaa pienituloisten lasten määrää on kohdistaa toimenpiteet isoihin lapsiperheisiin, koska perhejoukko on suhteellisen pieni ja pienituloisten lasten määrä kohtuuttoman suuri. Lapsiperheiden määrät ovat laskeneet, mutta isojen lapsiperheiden pienituloisuusaste kasvanut.

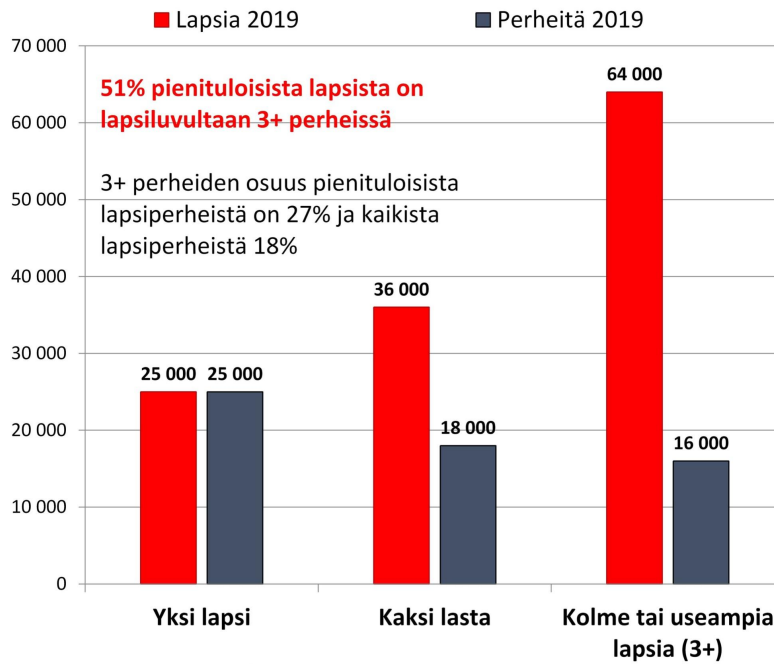

3+ perheiden (lapsia kolme tai enemmän) %-osuus pienituloisista ja kaikista lapsiperheistä 2011-2020

Lähde: Okkonen, tulo- ja elinolotutkimus, Tilastokeskus 2022

Pienituloiset lapset ja lapsiperheet (lapsiasuntokunnat) lapsiluvun mukaan

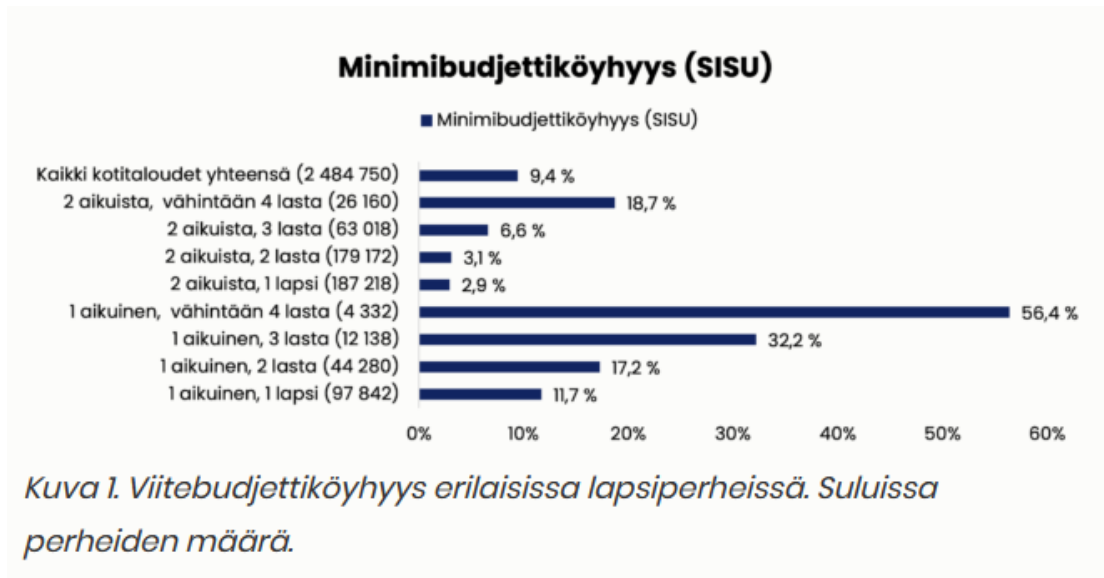
Lähde: Okkonen, tulo- ja elinolotutkimus, Tilastokeskus 2022

6. Erityisesti suurperheet köyhtyvät hintojen noustessa

”Sekä yhden huoltajan että kahden huoltajan talouksissa minimibudjettiköyhyyttä kokevien osuus kasvaa lasten määrän lisääntyessä. Peräti 56 prosenttia yhden aikuisen ja vähintään neljän lapsen kotitalouksista on minimibudjettiköyhiä (näitä kotitalouksia on kuitenkin vähän Suomessa).”

”Hintojen nousu lisäisi minimibudjettiköyhyyttä kaikissa perhetyypeissä.”

Lähde: <https://itla.fi/erityisesti-suurperheet-koyhtyvat-hintojen-noustessa/>

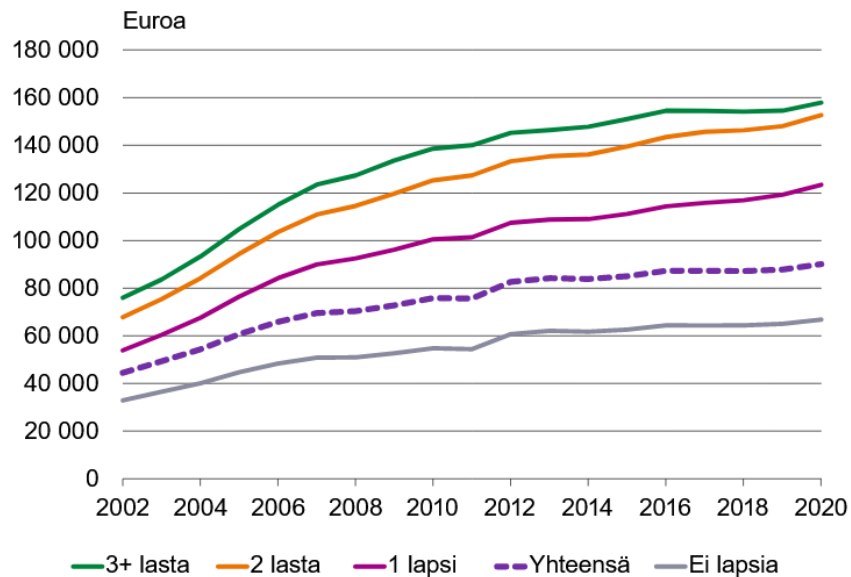
7. Lapsiluvun kasvuun tarvitaan tilaa

Velallisten asuntokuntien keskimääräiset velat olivat koko tarkastelujaksolla 2002–2020 sitä suuremmat mitä enemmän asuntokunnassa oli lapsia.

Lähde: <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2022/lapsiperheilla-on-muita-enemman-velkoja/>

Herää kysymys, ovatko hinnat jo niin korkeita lapsiperheiden asuinalueilla, ettei rahoitusta tilojen kasvattamiseen lasten tarpeisiin enää voi saada.

KUVIO 5. VELALLISTEN KESKIMÄÄRÄISET VELAT ASUNTOKUNNAN
LAPSILUVUN MUKAAN 2002–2020

Lähde: Tilastokeskus, Velkaantumistilasto

8. Lapsitoiveiden toteutumisen tukeminen on yhteiskunnalle tuottava investointi

Lapsitoiveiden toteuttamisen tukeminen rahallisesti, palveluina tai mm. verovähennyksinä ajatellaan yleensä kustannuksena. Vastapainoksi on hyvä ajatella myös yhteiskunnan saamia tuottoja, jotta lasten saaminen ja kasvattaminen tulee otetuksi huomioon tuottavana työnä siinä missä muukin työ.

Lasten tulevan työn tuottavuutta näkee arvioitavan keskimääräisillä bruttopalkoilla ja niistä maksetuilla veroilla, mutta tätä ns. työn ostohintaa paremmin työn arvoa kuvaa työn laskutushinta. Sen arvoistahan työn on vähintään oltava, jotta siitä laskutushinta maksettaisiin. Seuraavassa perheen lasten työiässä tuottaman työtuoton suuruusluokkaa on pyritty arvioimaan tavalla, joka on lähellä keskimäärin 35 työssäolovuoden laskutushintaa. Tätä varten yhden vuoden bkt on jaettu työllisten määrällä ja näin saatu bkt/työllinen on summattu 35 vuodelle 1% vuotuisella kasvulla. Tuloksena saadaan lapsen tulevan 35 työssäolovuoden keskimääräiseksi bkt-tuottoarvioksi reilu 4 miljoonaa euroa, josta kertyy vajaa 2 miljoonaa euroa veroja bkt-veroasteella.

Kuvio havainnollistaa, että perhekohtainen lapsiluvun kasvu lisää yhteiskunnan tuottoja selvästi enemmän kuin kustannuksia. Toivotun lapsiluvun saannin tukeminen on yhteiskunnalle kannattava investointi lapsiluvusta riippumatta.

